

פְּרִשֶׁת בְּשִׁלַּח

מאזני צדק ומשפט

גדולת ה'

רוח שירת הים מלווה אותנו יום יום בתפילת הבוקר, ומעוררת בנו שוב ושוב את תחושת ישועתו המופלאה של עם ישראל. שיאו של תהליך הישועה היה בטביעתו ההמונית של האויב המר, צבא פרעה מלך מצרים, על סוסיו ועל מרכבותיו:

"...אֲשִׁירָה לָהּ כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַּיָּם". (שמות טו, א)

מרכזיותו של הפסוק הזה מוכַּחַת משירתה של מרים הנביאה, אשר יחד עם כל נשות ישראל, בחרו בפסוק זה בלבד כדי לבטא את תחושתן:

"וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירָהּ לֵאמֹר כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַּיָּם". (שם, פסוק כא)

נשאלת השאלה: האם תהילתו של הקב"ה מסתכמת בהטבעת סוס ורוכבו בים? האם נאה למלך העולם, אשר במאמר פיו יכול לזרוע הרס בכל העולם, ובתנועה קלה מחולל רעידות אדמה בים וביבשה הגובות מאות אלפי קרבנות, להתעסק בסוס ורוכבו?!

האם על זה נאמר "גָאָה גָאָה", כלומר נתעלה ונתנשא? את התשובה מביא עמו יתרו חותן משה. מיד עם הגיעו לביקור הזדהות, וכשִׁמְעוּ את כל הסיפורים המופלאים על מה שאירע במצרים, הגיב בהשתאות:

"עֲתָה יֵדְעֵתִי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם". (שמות יח, יא)

יתרו מדגיש בפני זקני ישראל, מה הניע אותו להכיר בגדולת ה'. גדולתו של אלוקי ישראל על כל אלהי העמים, היא לא בכוחו האדיר, אלא בצדקת משפטו.

"הַצֹּרֶר תַּמִּים פָּעְלוּ כִּי כָל דֶּרֶכָיו מִשְׁפָּט..." (דברים לב, ד)

עונשו של פרעה ואנשיו תאם בדיוק את הפשע האיום בהטבעת ילדי ישראל בנהר: "...כֹּל הַבֶּן הַיְּלֹד הַיֵּאֱרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ..." (שמות א, כב)

מידת הדין והצדק האלוקי המוחלט עשו את שלהם, כשסוסיו ורכבו של פרעה הושלכו אל תוך המים הגועשים. את דרכו של **המלך המשפט** – שהיא מידה כנגד מידה – הודיע ה' לפרעה על ידי משה רבנו כבר בתחילת הדרך:

"וְאָמַרְתָּ אֶל פְּרַעֲה, כֹּה אָמַר ה' בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל.
וְאָמַר אֵלַיִךְ שְׁלַח אֶת בְּנֵי וְיַעֲבֹדֵנִי וְתִמְאַן לְשַׁלְּחוֹ, הִנֵּה אֲנִכִּי הִרְגָה אֶת בְּנֵךְ בְּכֹרְךָ."
(שמות ד, כב-כג)

בכור כנגד בכור. בעתיד, יידרש עם ישראל להמשיך את דרך הצדק והמשפט באמצעות מצוות פדיון הבן והקרבת בכור בהמה. זה יהיה ביטוי להכרת **הטוב** לה':
"**וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְּרַעֲה לְשַׁלְּחוֹנוּ וַיַּהֲרֹג ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה, עַל כֵּן אֲנִי זֹבַח לַה' כָּל פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בְּנֵי אִפְדָּה."**
(שמות יג, טו)

וַיִּנְהָגוּ בְּכִבְדָּת

בצד היעד המרכזי, שהוא הוצאת בני ישראל ממצרים, גיבושם לעם והנחלתם את ארץ ישראל, הייתה מטרה נוספת אשר איננה נופלת בחשיבותה:

"וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּהַכְבְּדִי בְּפִרְעֹה בְּרַכְּבוֹ וּבְפָרְשָׁיו."
(שמות יד, יח)

כלומר, המצרים ידעו את ה' באמצעות העונש, בעוד שעם ישראל ידע את ה' באמצעות התשועה.

בסופו של דבר המצרים הגיעו לידיעת ה', אך זה היה מאוחר מדי מכדי להיטיב את גורלם:

"...אֲנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי ה' נָלַחֵם לָהֶם בְּמִצְרַיִם."
(שם, פסוק כה)

מדוע דווקא כאן הם הכירו בה' אלוקי ישראל, בעוד שבמכת הכינים, נמסר לנו שפרעה חיזק את לבו?

"וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטָמִים אֶל פֶּרֶעַה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הוּא, וַיַּחֲזֶק לֵב פֶּרֶעַה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם..." (שמות ח, טו)

התשובה נעוצה בהבדל בין שם אלוקים שהוא כללי, לבין שם הויה שהוא שם ה' אלוקי ישראל. במכת הכינים, סבר פרעה שאליל אחר מתעלל בו ולא ה' ("אֶצְבַּע אֱלֹהִים הוּא"). כאן לעומת זאת, המצרים הגיעו להכרה, שה' אלוקי ישראל נלחם בהם ("... ה' נִלְחָם לָהֶם בַּמִּצְרִיִּם").

מה הביא אותם להכרה זו?

דבר מוזר אירע לרכבי פרעה על ים סוף. מישוהו דאג לשרוף את הציר של הגלגלים. עקב זאת התפרקו הגלגלים, ובעקבותיהם נגזרו המרכבות בכבדות על פני הקרקע הבוצית:

"וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיִּשְׁקֹף ה' אֶל מַחֲנֵה מִצְרַיִם בַּעֲמֹד אֵשׁ וְעָנָן, וַיַּהֲרֹם אֶת מַחֲנֵה מִצְרַיִם. וַיִּסֶּר אֶת אַפֵּן מִרְכַּבְתָּיו וַיִּנְהָגוּ בַּכִּבְדֹּת..." (שמות יד, כד-כה)

מה לו למלך העולם להתעסק עם צירי הגלגלים?

ההתעסקות של מלך העולם עם צירי הגלגלים של חיל פרעה היא למעשה התעסקות בעשיית צדק. היא באה כדי להזכיר לפרעה את כבדות לבו. הנקודה המרכזית בפסוק הזה היא הפסקה: "וַיִּנְהָגוּ בַּכִּבְדֹּת". פעם אחר פעם פרעה מכביד את לבו ואפילו משתמש בביטוי "תִּכְבֹּד הָעֶבֶדָה עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָהּ". (שמות ה, ט) התגובה אלוקית לא מאחרת לבוא:

"וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֱנִי ה', בֹּהֶכְבְּדִי בַּפֶּרֶעַה בְּרִכְבוֹ וּבַפֶּרֶשִׁיו". (שמות יד, יח)

כבוד ה' עלה בשעה שטיפל ברכב פרעה וגרם לו להתנהל בכבדות, וכבוד ה' התרומם בשעה שהשליך את פרשי פרעה אל תוך הים. הכול תחת הכותרת: **מידה כנגד מידה**.

צעקה במצרים

תשומת לב מיוחדת מוקדשת במכת בכורות, לצעקה שתישמע בכל מצרים:

"וְהָיְתָה צַעֲקָה גְדֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲשֶׁר כָּמְהוּ לֹא נִהְיְתָה וְכָמְהוּ לֹא תִסָּף".

(שמות יא, ו)

הנבואה התגשמה במלואה:

"...וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם, כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מֵת." (שמות יב, ל)

מה ראה הקב"ה להדגיש את הצעקה כמאפיין בולט של מכת בכורות? אין זאת אלא כדי להזכיר צעקה אחרת שהדהדה לפני בורא עולם מלך המשפט. הצעקה הנוראה ההיא הייתה של בני ישראל:

"...וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּזְעֻקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֶבֶדָה." (שמות ב, כג)

זעקתם של בני ישראל נשארה תלויה ועומדת, עד שקוֹזזה באמצעות צעקת המצרים על מות בכוריהם.

על המסר המוסרי של החטא ועונשו נוכל גם ללמוד מן הנקודה הבאה. אם המטרה הייתה רק להוציא את בני ישראל באופן מידי, די היה במכת בכורות, שהייתה גוררת פחד וחרדה, כפי שאכן אירע לבסוף:

"וַתִּחַזַּק מִצְרַיִם עַל הָעָם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן הָאֶרֶץ, כִּי אָמְרוּ פָּלְגוּ מֵתֵימָם."

(שמות יב, לג)

ה' לא הלך בדרך זו. הקב"ה החל בהפיכת מימי היאור לדם, כדי לרמוז לפרעה: המים שאתה שותה מן היאור הם דמם של עשרות אלפי תינוקות בני ישראל שהטבעת בו!

צליל הסיום היה מכת בכורות, כדי לרמוז לו: אתה פגעת בבני בכורי ישראל, ואתה תשלם על כך בבנך בכורך.

■ הִבָּה נִתְחַכְמָה לוֹ

לאורך כל המשא-ומתן המתמשך בין משה לפרעה על יציאת בני ישראל, חוזרת דרישה יסודית פעם אחר פעם:

"שִׁלַּח עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי."

משה גם נוקב במספר הימים הנדרש לעבודת ה', בהתאם לציווי האלוכי:

"...וַיִּלְכְּהָ נָא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר וְנִזְבַּחָהּ לַה' אֱלֹהֵינוּ..." (שמות ה, ג)

לא ברור. מדוע אין הקב"ה שולח את משה רבנו בקומה זקופה לפרעה מלך מצרים לתבוע יציאה מוחלטת?

מדוע צריך הקב"ה להשתמש בתרמית שלושת הימים כדי להוליך שולל את פרעה? הרי ברור כי יציאת בני ישראל ממצרים תהיה לצמיתות! הרי ברור כי היעד הוא לרשת את ארץ ישראל מיד הכנענים וקיום השבועה לאברהם יצחק ויעקב, כפי שנאמר בפירוש:

"והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב, ונתתי אתה לכם מורשה אני ה'".
(שמות ו, ח)

ולא זו בלבד, אלא הקב"ה מצווה את בני ישראל, לבקש בהשאלה מן המצרים כלי כסף וכלי זהב ובגדים. בקשה זו היא המשכה ופיתוחה של התרמית. עם ישראל משכנע את המצרים, שהבגדים הם רק בהשאלה לצורך החג במדבר ומיד יוחזרו לבעליהן. המצרים שמחו להשאיל את כליהם בהאמינם שהשימוש הזמני בהם יביא להם ברכה.

נחריף את השאלה: האם השימוש ברמאות עולה בקנה אחד עם צדק ומשפט, שהם דרך ה'?

התשובה לחידה הזו מצויה בפסוק הבא, שהוא פסוק מפתח:

"ויקם מלך חדש על מצרים... ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו..."
(שמות א, ח-י)

פרעה מבקש להתנכל לבני ישראל בדרך ערמומית חלקלקה.

הקב"ה משיב לו באותה דרך ובאותה שיטה, מידה כנגד מידה. זאת כדי שיידע בבירור, כי יד ה', מלך אוהב צדקה ומשפט עשתה זאת, ולא יד המקרה, כדברי דוד המלך עליו השלום בתהילים:

"עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תתנם. עם גבר תתברר ועם עקש תתפתל".

(תהילים יח, כו-כז)

טקטיקה שמימית נוספת, שנועדה להטעות את פרעה, נקטה מיד ביציאה ממצרים:

"...דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּשְׁבוּ וַיַּחֲזִקוּ לִפְנֵי פִי הַחִירָת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם... וְאָמַר פְּרַעְהָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִבְכִּים הֵם בְּאַרְצָךְ... וַחֲזַקְתִּי אֶת לֵב פְּרַעְהָ וַרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם".

(שמות יד, ב-ד)

גם כאן מדובר בטכסיס שמימי, שהוא שיקוף התנהגותו של פרעה עצמו, **המבטיח וחוזר בו**, ומוליך שולל את משה פעם אחר פעם באמרו: "...אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם... רַק... הֶעֱתִירוּ בְּעַדִּי". ומשה משיב: "רַק אֶל יֶסֶף פְּרַעְהָ הֵתֵל לְבַלְתִּי שַׁלַּח אֶת הָעָם...". והשורה התחתונה: "...וְלֹא שַׁלַּח אֶת הָעָם". (שמות ח, כד-כח)

הכרת הטוב

יתרו חותן משה מתגלה כאיש המכיר טובה למי שגומל עמו חסד. עוד בהיותו עובד אלילים ידע להכיר טובה למשה שהציל את בנותיו מיד הרועים. כאשר אומרות לו בנותיו, שאיש מצרי הצילם מיד הרועים וגם דלה והשקה את צאנו, מגיב יתרו מיידית:

"וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֹתָיו וְאִיוֹ, לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת הָאִישׁ קְרָאָן לֹו וַיֹּאכֵל לֶחֶם".

(שמות ב, כ)

הכרת הטוב היא יסוד במשפט הצדק, וזו הייתה הנקודה הטהורה שחיברה אותו אל משה ובני ישראל.

גלגול מעשה החסד של משה לא נעצר. הייתה זו ציפורה, בתו של יתרו ואשתו של משה, אשר הצילה את חייו על ידי הפעולה המהירה של ברית המילה שערכה לבנה בירידתם למצרים. בכך היא גומלת טוב למשה על שהציל אותה מיד הרועים הרשעים.

מידה כנגד מידה

אחר שראינו כיצד מערכת העונש פעלה מול המצרים, נבהיר כיצד מאזני הצדק האלווקיים פעלו ביחס לעם ישראל, שסבל כה רבות בעבדות מצרים. נפתח במיילדות העבריות אשר התחמקו מלמלא אחר גזירת פרעה להמית את התינוקות הזכרים:

"וַיְהִי כִּי יֵרְאוּ הַמִּיֻּלְדֹּת אֶת הָאֱלֹהִים, וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים".

(שמות א, כא)

מיילדות אלו היו יוכבד ומרים (שפרה ופועה), אשר הצילו את התינוקות והעניקו להם חיים כדי שייבנו את בית ישראל. בתמורה זיכה אותן הקב"ה - מידה כנגד מידה - להקים משפחות ברוכות בישראל. "בתים" במובן של 'בית אבותם' כלומר משפחות. המשפחות האלו היו משפחת לוי (כוהנים ולויים) ומשפחת יהודה (נשיאים ומלכים). זהו גם סיפורו של הרכוש הגדול.

עוד בברית בין הבתרים הבטיח ה' לאברהם:

"...ואחרי כן יצאו ברכש גדול... ודור רביעי ישובו הנה". (בראשית טו, יד-טז)

אתה אברהם, ויתרת על רכוש סדום שהיה בידך, כדי לקדש שם שמים - אני אחזיר לך כפל כפליים. עתידים בניך לצאת ממצרים ברכוש גדול, גשמי ורוחני. הרכוש החומרי הוא כלי כסף וכלי זהב ושמלות, אך אין די בכך כדי לתגמל את העם על מאה ויותר שנות עינוי וסבל. רכוש גדול יותר ממתין לעם ישראל, וגם הוא תולדה של סבל גלות מצרים. משה רבנו מנבא עליו לישראל לפני מכות מצרים:

"ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לא־להים...". (שמות ו, ז)

הסוד מתבהר בסמוך למעמד הר סיני:

"...ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי". (שמות יט, ד)

כלומר, כנגד כל ירידה בסבל הגוף בעבודות מצרים, זכה עם ישראל לעלייה רוחנית בעבודת ה'.

הקב"ה הכין את עם ישראל שלב אחרי שלב, כדי שיוכל להגיע לדרגה הגבוהה ביותר הקרובה אליו. אילו היה עם ישראל מחזיק מעמד בניסיונות שנערכו לו, הוא היה אכן מגיע לשיא הקרבה לאלוקים.

התהליך הפנימי של ההתרוממות הרוחנית הולך ונפרש לעיני בני ישראל בנס ירידת המן.

■ ללא מתווכים

מעורבותם של משה ואהרן בתהליך הגאולה באמצעות מטה האלוקים ונטיית היד, תרמה רבות לתחושת עם ישראל כי משה ואהרן הם היוזמים והדוחפים לכל מהלך יציאת מצרים. זוהי הסיבה שבכל פעם שהתעוררה שעת מצוקה או שעת משבר, הייתה מופנית אצבע מאשימה כלפי משה ואהרן.

הנה, כאשר כלה המזון שבידי העם, באה תלונה חריפה:

"... כִּי הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעַב."

(שמות טז, ג)

קודם כל, אתם הוצאתם אותנו אל המדבר הזה; בנוסף, אתם מובילים אותנו אל המוות והרעב.

באותו רגע הייתה חשיבות מכרעת להוכחה כי היוזם של כל המהלך האדיר הזה הוא ה', ולא משה ואהרן. הם רק שליחי ה', המבצעים בנאמנות את פקודתו להוציא את בני ישראל ממצרים אל המדבר.

משה ואהרן פותחים בהכרזה:

"...עֲרֵב וִידַעְתֶּם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּבִקֹּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד ה'..."

(שם, פסוקים ו-ז)

בערב ובבוקר יתברר כי כל מהלך יציאת מצרים היה מהלך אלוקי. את ההכרזה הכוללת הזאת, מסיימים משה ואהרן במילים:

"...וְנִחַנּוּ מָה כִּי תִלְיֵנוּ עָלֵינוּ?"

(פסוק ז)

כלומר, אנחנו לא הכתובת לטענותיכם הקשות. לא אנחנו הוצאנו אתכם ממצרים אלא הקב"ה.

משהו קרה באותו ערב, שהוכיח כי ה' פועל בטבע לבדו:

"וַיְהִי כַּדְּבַר אֲהֲרֹן אֶל כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְּנוּ אֶל הַמִּדְבָּר, וְהָנָה כְּבוֹד ה' נִרְאָה בְּעֵנָן."

(שם, פסוק י)

כאן, לא הייתה הטיית יד או מטה האלוקים. לא ננקטה שום פעולה אחרת על ידי משה ואהרן. לשם השוואה נתבונן בבקיעת ים סוף:

"וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֶזְהָ כָּל הַלַּיְלָה..."

(שמות יד, כא)

גם בחזרת שטף המים על מצרים נאמר:

"וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לַפְּנוֹת בִּקְרֹא לְאִיתָנוּ..."

(שמות יד, כז)

כך גם היה בכל האותות והמופתים שאירעו עד כה. אלא שכאן היה משהו שונה. הענן הופיע מאליו, ועם ערב הגיע השליו ברבבותיו וכיסה את המחנה. זו ההוכחה שה' פועל לבדו ללא עזרת משה ואהרן. על דרך הגעת השליו נוכל ללמוד ממה שקרה בשנה השנייה.

"וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת ה' וַיָּגֵז שְׁלֹיִים מִן הַיָּם..." (במדבר יא, לא)

השליו היה עוף אמיתי שנאסף ממרחקים, ואכילתו הייתה אכילת בשר בדרך הטבע. הוא הגיע רק לערב אחד, ולא היה באכילתו שום כללים מיוחדים או איסורים והגבלות כל שהן.

הרמז הוא שקוף! אם אתם מתגעגעים לסיר הבשר שבמצרים, אם לחומר המגושם והגס הזה עיניכם נשואות – הנה לכם כמה שאתם רוצים. אך אם אתם רוצים להתרומם ולהתקדש ולטעום ממזון מופלא שנברא במיוחד עבורכם, **המתינו עד הבוקר**. אז תדעו כי ה' מתכוון להוציא אתכם מן החיים החומריים הגסים במצרים אל משהו יותר זך וטהור, ללא קליפה וללא פסולת וגם לא עבר דרך האדמה.

■ כבוד ה'

הבוקר הזורח הביא אתו את הפן המופלא:

"וַתַּעַל שִׁכְבַּת הַטָּל, וְהָיָה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דֶּק מְחֻסָּפָס, דֶּק כִּכְפָּר עַל הָאָרֶץ".

(שמות טז, יד)

בניגוד לשליו, הפן לא נאסף ממרחקים אלא הופיע בפתאומיות. הפן לא היה מזון טבעי אלא משהו אחר. כשם שהנשמה מתגלה בגוף, כך אור ה' התגלה בגרגירי המן המופלאים האלה.

בהתאם למעלתו הרוחנית, התלוו אל המן איסורים והגבלות:

1. אין לקחת ממנו יותר ממידת העומר לכל אחד (כ-1.6 ק"ג).
 2. אסור להותיר ממנו לבוקר, כלומר אסור לשמור כלום ליום מחר.
 3. ביום השבת אסור לצאת ולחפש אותו.
- כל ההגבלות האלו הן עדות לקדושה המיוחדת שיש במזון הזה, שהוכן במיוחד עבור עם ישראל בצאתם ממצרים.

התשובה לתלונת בני ישראל היא בערך כך: אתם עולים מדרגה. נסתיימה תקופת המזון הגשמי והגיעה תקופת המזון הרוחני. את מצרים תשכחו, ומעתה ואילך תחיו מכבוד ה'.

גם בָּמָן עצמו ניכרה קדושתו. כל מי שאסף יותר מעומר אחד או פחת ממנו, היה מוצא שהכמות התאזנה מאליה. מָן שנשאר עד הבוקר היה מתקלקל מעצמו. ביום השישי הכפיל הָמָן את עצמו וביום השבת הוא נעלם ואיננו.

קרבן אלוקים

מה היה קורה לבני ישראל לולא היו מתלוננים? לאן היו מגיעים אילו היו סובלים בשקט ומייחלים ומקווים לתשועת ה'? את התשובה מספק משה רבנו בעצמו:

"...וַאֲשֶׁב בְּהָרַי אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אֶכְלֹתִי וַיְמִים לֹא שָׁתִיתִי".

(דברים ט, ט)

כלומר, בני ישראל היו יכולים להגיע למדרגה גבוהה אף יותר מאכילת הָמָן. המדרגה היא לחיות באור ה' הרוחני בלי להזדקק לשום מזון; לשאוב מהיכן שמשה רבנו שאב את מזונו הרוחני בהר סיני. האור שקרן מעור פני משה ברדתו מהר סיני, הוא האור שממנו ניזון.

ראיה לדבר – בגדיהם ונעליהם של בני ישראל:

"וְאֵלֶיךָ אֲתָכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר, לֹא בָלוּ שְׂלֵמֵיכֶם מֵעֲלֵיכֶם וְנַעֲלֵיךָ לֹא בִלְתָּה מֵעַל רַגְלֵיךָ".

(דברים כט, ד)

ה' הכין עבורנו את המדרגות הרוחניות הגבוהות ביותר – כמלאכי השרת. הכול היה תלוי ביכולתנו לעבור את הקושי. דומה הדבר לחללית הנשלחת מכדור הארץ. הקטע שצורך את שריפת הדלק הגדולה ביותר, כלומר, המאמץ העליון של המנוע הִרְקָטִי, הוא ההתנתקות מכוח המשיכה של כדור הארץ. כך בנמשל – חוסר היכולת של בני ישראל להתנתק מן העולם החומרי שהיה סביבם במצרים, כמו הבשר לאכילה ועגל הזהב, גרם לאיסור שנאסר עליהם לעלות אל הר סיני. משה רבנו לבדו, הוא המצליח להבקיע את מעטפת החומר, ועל כן הורשה לבדו לעלות אל תוך הענן.

הדרגה הרוחנית העליונה שה' הכין עבור עם ישראל, הייתה נבואה נשגבה ויכולת הישרדות ללא אוכל ומשקה, כמשה רבנו על הר סיני. הקרבה הגדולה הזאת לאור האלוקי העליון היא המתנה הנפלאה והרכוש הגדול האמיתי אשר הוכן לעם ישראל, כתמורה צודקת למאה ויותר שנות עבדות קשה. מן הגובה הזה השיגו בני ישראל מה שהשיגו.

"צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכֹן כְּסֶאֶךָ חֶסֶד וְאֱמֶת יִקְדְּמוּ פָנֶיךָ".

(תהילים פט, טו)

